

آفار دتھمنٹ

درجہ اولیٰ
تات
و کلا
۹۰۰

سوم دبیرستان

و امتحان نہایی
ویژہی کنکور

پدید آورندگان:
بہمن دانشیان، محمد نقدہ دوز طہرانی

انتشارات
علمی
فار

فار

phare
www.pharepub.com

به نام خداوند جان و خرد

مجموعه‌ای که پیش رو دارید، شامل قواعد عربی سال سوم متوسطه است.

ابتدا به آموزش کامل و در عین حال ساده‌ی افعال معتل پرداختیم که می‌دونیم خیلی دوستشون ندارید (آفاردئون رو بخونید مشکلتون حل می‌شه).

مفعول فیه و مفعول مطلق دو نقش منصوری‌اند و در کمال ناپاوری، ساده ولی سوال‌خیز و چموش.

توضیحات این آفاردئون شامل مطالب ترم اول امتحان شماسه و در امتحان نهایی هم حتما دو نمره از آن سوال خواهید داشت.

با تشکر از نگاه منتقد و دقیق سرکار خانم هدایتی برای ویراستاری.

به امید موفقیت روزافزون همه‌ی شما

نمادهای به‌کار رفته در این آفاردئون:

فاره: بلافاصله بعد از يك تست می‌آید و شما را با نکته‌ای که آن تست دارد آشنا می‌کند.

ف: جغد دانا که دقتش خیلی بالاست؛ هر جا دلش خواست می‌آید و حرفی و نکته‌ای و توصیه‌ای می‌گوید.

فهرست

۳	فعل معتل (مثال و أجوف).....
۳	واکنش‌های اعلالی
۴	شرح فعل مثال.....
۶	شرح فعل أجوف
۱۰	فعل معتل (ناقص)
۱۴	مفعول مطلق
۱۹	مفعول فیه

انتشارات علمی فار

تلفن: ۶۶ ۵۹ ۷۹ ۹۹

www.PharePub.com

ISBN:978-600-7926-07-9

ویراستار علمی و ادبی: نازنین هدایتی

حروف‌چین و صفحه‌آرا: سمیه بهرامی

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

فعل معتلّ (مثال و أجوف)

■ فعل معتلّ (مثال و أجوف)

قبل از ورود به مبحث معتلات به جدول زیر که پیرامون تقسیم‌بندی افعال از لحاظ ریشه است توجه کنید:

■ تعریف فعل معتلّ

به فعلی که یکی از حروف اصلی آن «و»، «ی»، «آ» باشد فعل معتلّ گویند.

هیچ فعلی نداریم که هم «معتلّ» باشد و هم «صحیح» در حقیقت این دو اصطلاح متضادّ هم‌اند.

■ تقسیم‌بندی افعال معتلّ

۱. **فعل معتلّ مثال:** فعلی است که اولین حرف اصلی آن از حروف عله است.

وَدَعَ ، وَهَبَ ، وَصَلَ ، وَعَدَ

۲. **فعل معتلّ اجوف:** فعلی است که دومین حرف اصلی آن از حروف عله است.

جاء ، باع ، قال ، سار

۳. **فعل معتلّ ناقص:** فعلی است که سومین حرف اصلی آن از حروف عله است.

رَجَا - هَدَى - دعا - قَضَى

واکنش‌های اعلالی

طبق قواعد زبان عربی هرگاه در فعلی یکی از حروف عله وجود داشته باشد تغییری بر فعل ایجاد می‌شود که به آن واکنش‌های اعلالی می‌گوییم.

■ انواع واکنش‌های اعلالی

۱. **بدون اعلال:** حرف عله بدون حرکت باقی می‌ماند.

۲. **اعلال به قلب:** حروف عله تبدیل به حرف دیگری می‌شود.

۳. **اعلال به اسکان:** حرکت حرف عله گرفته می‌شود و حرف عله ساکن خواهد شد.

۴. **اعلال به حذف:** حرف عله از بین می‌رود. حذف خواهد شد.

در اعلال به قلب اکثر مواقع حرف عله تبدیل به «آ» می‌شود.

اعلال به قلب:

اگر حرف عله متحرک باشد (حرکت داشته باشد) و قبل آن حرکت فتحه (ـَ) باشد حرف عله تبدیل به «آ» می‌شود.

مثال‌های اعلال به قلب:

قبل اعلال (غلط)	بعد اعلال (صحیح)
سَيَّرَ	سَارَ
بَيَّعُوا	باعوا
قَوَّلَ	قالَ

اعلال به اسکان:

در دو فرمول زیر اعلال به اسکان رخ می‌دهد:

۱. اگر حرف عله متحرک باشد و قبل از حرف عله، حرف ساکنی وجود داشته باشد حرکت حرف عله و حرف ماقبلش با هم جابه‌جا می‌شود.

حالت فوق الذکر در افعال مضارع معتلّ اجوف بسیار پر کاربرد است.

۲. هرگاه آخرین حرف فعل مضارع، حرف عله‌ی حرکت‌دار بود و قبل از آن حرکت **هـ** یا **و** وجود داشت حرکت حرف عله را حذف کرده و حرف عله را با یکی از دو صدای «او» یا «ای» می‌خوانیم.

در نتیجه می‌توان گفت اگر حرف عله در آخر فعلی حرکت «هـ» داشت غلط است و حرف عله باید ساکن شود.

مثال‌های اعلال به اسکان:

قبل اعلال (غلط)	بعد اعلال (صحیح)
يَبِيعُ	يَبِيعُ
يَقُولَانِ	يَقُولَانِ
أَدْعُو	أَدْعُو
تَهْدِي	تَهْدِي
نَرْمِي	نَرْمِي

اعلال به حذف

در فرمول زیر اعلال به حذف رخ می‌دهد.

۱. اگر دو حرف عله («و» یا «ی») به هم برسند اولین حرف عله را حذف می‌کنیم.

۲. اگر يك حرف عله‌ی ساکن به يك ساکن دیگر برسد، حرف عله حذف می‌شود.

مثال‌های اعلال به حذف:

قبل اعلال (غلط)	بعد اعلال (صحیح)
هدات	هَدَت
يَخْشِيونَ	يَخْشَوْنَ
دَعَاتُ	دَعَتُ
لا تَقُولُ	لا تَقُلْ
يَقُولُنَ	يَقُلْنَ

درس ۱

شرح فعل مثال

الف. شرح فعل ماضی مثال:

فعل مثال در حالت ماضی هیچ‌گونه اعلالی ندارد. (به اصطلاح من دون اعلال است).

الغائب	
وَعَدْتُ	وَعَدَ
وَعَدْتَا	وَعَدَا
وَعَدْنَا	وَعَدُوا

المخاطب	
وَعَدْتِ	وَعَدْتَ
وَعَدْتُمَا	وَعَدْتُمَا
وَعَدْتُنَّ	وَعَدْتُمْ

المتكلم
وَعَدْتُ
وَعَدْنَا

■ ب. شرح فعل مضارع مثال

فعل مثال در تمام صیغه‌های مضارع افعال به حذف دارد.

الغائب	
بعد افعال	قبل افعال
يَعِدُّ	يُوعِدُ
يَعِدَانِ	يُوعِدَانِ
يَعِدُونَ	يُوعِدُونَ
تَعِدُّ	تُوعِدُ
تَعِدَانِ	تُوعِدَانِ
يَعِدْنَ	يُوعِدْنَ

☞ هر جا فعل مثال را با وزن «يُؤْفَلُ» دیدید غلط است بلکه باید حرف عله حذف شود و بر وزن «يَفِلُّ» بیاید. مثال:

غلط	صحیح
يُؤْمِلُ	يَمِئِلُ
تَوْهَبَانِ	تَهَبَانِ

المخاطب	
بعد افعال	قبل افعال
تَعِدُّ	تُوعِدُ
تَعِدَانِ	تُوعِدَانِ
تَعِدُونَ	تُوعِدُونَ
تَعِدِينَ	تُوعِدِينَ
تَعِدَانِ	تُوعِدَانِ
تَعِدْنَ	تُوعِدْنَ

المتكلم	
بعد افعال	قبل افعال
أَعِدُّ	أُوعِدُ
نَعِدُّ	نُوعِدُ

■ ج. شرح فعل أمر مثال:

از بعد از افعال مضارع مثال (یادت نره که از صیغه‌های مخاطبش ساخته می‌شود.) حرف اول مضارع مخاطب را برای ساختن امر حذف کرده و آخر فعل را ساکن می‌کنیم. (یا ۰ می‌گذاریم یا این‌که در صیغه‌های معرب «ن» عوض رفع را حذف می‌کنیم.)

مضارع مخاطب	امر حاضر
تَعِدُّ	عِدْ
تَعِدَانِ	عِدَا
تَعِدُونَ	عِدُوا
تَعِدِينَ	عِدِي
تَعِدَانِ	عِدَا
تَعِدْنَ	عِدْنَ

☞ در ساختن فعل امر از مضارع مثال صیغه‌ی ۱۲ به دلیل این‌که مبنی است «ن» آخرش حذف نمی‌شود. مثل: تَمِئِنَ، تَهَبِنَ، تَمِئِنَ

امر ↓ امر ↓ امر ↓
مِئِنَ هَبِنَ مِئِنَ